

Økokrim

Den sentrale enhet for etterforskning og påtale av
økonomisk kriminalitet og miljøkriminalitet

Miljøverndepartementet
Avdeling for naturforvaltning
Postboks 8013 Dep
0030 Oslo

Deres referanse
200601678-19/SPA

Vår referanse

Vår dato
11. september 2008

Høring – endringer i viltloven om nødverge og bruk av åte

Det vises til Miljøverndepartementets høringsbrev 26. juni 2008, og til utsatt høringsfrist for Justis- og politidepartementet til 19. september 2008.

Økokrim har merknader til forslaget om endring av bestemmelsene om nødvergefelling av rovdyr (høringsbrevet punkt 2), se nedenfor.

1. Generelt

Økokrim har i nærmere 15 år arbeidet med bekjempelse av ulovlig jakt på store rovdyr, dels ved å bistå lokalt politi og dels ved å etterforske og iretteføre egne saker. I tillegg kommer et utstrakt etterretnings-, opplærings- og informasjonsarbeid.

Disse sakene byr på mange politi- og påtalemessige utfordringer. Her nevnes særlig de bevismessige spørsmålene. Med strafferettens strenge beviskrav, også når det gjelder de subjektive straffbarhetsvilkår, kreves det en snever og lite skjønnsmessig adgang til nødvergefelling for at bekjempelse av ulovlig jakt på ulv, gaupe, bjørn mv. skal være mulig. Selv om mange saker fortsatt henlegges, er det Økokrims erfaring at vilkåret «under direkte angrep» i gjeldende § 11 annet ledd i viltloven er en viktig grunn til at det i dag nok er færre frifinnelser enn før dette vilkåret kom inn i bestemmelsen, se til illustrasjon saken referert i Rt. s. 2004 s. 1854. Som Miljøverndepartementet er kjent med, omfatter uttrykket «under direkte angrep» (til tross for ordlyden) også tilfeller hvor «et angrep er umiddelbart forestående», jf. nevnte avgjørelse avsnitt 18. En romsligere adgang til nødverge på vegne av dyr vil kunne føre til at særlig aktsomhetsvurderingen gjør at langt flere saker ender i henleggelse eller frifinnelse. Allmennpreventivt er dette svært uheldig.

En innvending om at dagens nødvergebestemmelse i § 11 annet ledd er så streng at nødvergeretten ikke er reell, synes ut fra Økokrims ikke uttømmende undersøkelser lite treffende. Eksempelvis har 8 av i alt 14 saker (9 bjørnesaker, 2 jervesaker, 3 gaupesaker) i Nord-Trøndelag politidistrikt de senere årene blitt ansett som nødverge av politiet, med andre ord ikke straffeforfulgt.

Økokrim minner også om at någjeldende vilkår «under direkte angrep» kom inn i loven for å oppfylle Bernkonvensjonens krav, jf. Rt. 2004 s. 1854 avsnitt 13. Det må overveies grundig om den foreslåtte liberaliseringen støter an mot Norges forpliktelser etter Bernkonvensjonen.

Videre spiller Økokrim inn om den foreslåtte lovendringen kan være en passende anledning til å erstatte begrepet «bufe» med noe mer allment og dekkende, jf. særlig Rt. 1997 s. 1341 og den uheldige rettstilstanden at den enkelte må gjøre seg kjent med at «bufe» er utvidet til å omfatte fjærkre.

2. Forslag om liberalisering av nødvergebestemmelsen (høringsbrevet punkt 2.3.3)

Innledningsvis vises det til det som er sagt under punkt 1 om sammenhengen mellom en snever nødvergebestemmelse og godt politi- og påtalearbeid mot ulovlig felling av store rovdyr. Merknadene nedenfor blir således på et vis «subsidiære» til det som er sagt under punkt 1.

Jerv og gaupe – forslag

Økokrim ser det generelt slik at antall bevisstemaer i bestemmelser hvis overtredelse er belagt med straffansvar, bør være færrest mulig. Slik kan borgeren enklest og sikrest forutberegne sin rettsstilling. Samtidig gir det tryggest og rasket etterforskning og iretteføring.

Økokrim etterlyser derfor en nærmere begrunnelse for å innta vilkåret «mår det er sannsynlighetsovervekt for at angrep vil finne sted» i nytt tredje ledd første punktum i viltloven § 11. Miljøverndepartementets mål med vilkåret er å gjøre terskelen for felling til forsvar for bufe og tamrein høyere enn for felling til forsvar for person etter første ledd, jf. høringsbrevet s. 7 første avsnitt. Det er imidlertid ikke redegjort nærmere for *hvordan* vilkåret høyner terskelen. Umiddelbart kan det synes tilstrekkelig at det er et krav om «aktuell og betydelig fare». Om det tilsvarende vilkåret i første ledd uttaler Høyesterett i Rt. 2005 s. 631 avsnitt 11 blant annet:

«Det må ut frå omstenda vere realistisk at det omgåande vil kome eit angrep.»

Forskjellen på dette og sannsynlighetsovervekt for at angrep vil finne sted, synes noe vanskelig å trekke, i hvert fall i den praktiske rettshåndhevelsen. Dette gjelder særlig i vurderingen av de subjektive straffbarhetsvilkårene. Kan det tenkes tilfeller hvor en jeger har vært aktsom i vurderingen av om det realistisk «omgåande vil kome eit angrep», men ikke i vurderingen av om det er sannsynlighetsovervekt for at angrep vil finne sted?

Det følger videre av Rt. 2005 s. 631 avsnitt 12 at vilkåret «må anses påkrevet» i § 11 første ledd innebærer at det «ikkje må vere andre og mindre vidtgåande alternativ enn felling som kan nyttast». Miljøverndepartementet bes overveie om nytt tredje ledd første punktum bør skrives over samme lest som første ledd, slik at man unngår det lengre – og nye – «og det ikke er mulig å avverge faren på annen rimelig måte». Det er positivt at departementet eksemplifiserer avverging av fare, jf. høringsbrevet s. 7 – 8.

Innspillene ovenfor innebærer at eventuelt nytt tredje ledd første punktum om jerv og gaupe i det vesentlige kan få lik ordlyd som første ledd om personer. En fordel ved det vil være at det nærmere innholdet i de ulike vilkårene allerede vil være nokså fint meislet ut gjennom rettspraksis. Samtidig klargjør det at endringsforslaget synes å

innebære at terskelen for å felle jerv og gaupe som angriper bufe og tamrein, ikke er høyere enn for vilt som angriper person. Det må imidlertid overveies om en slik likestilling er ønskelig, jf. blant annet det som er sagt under punkt 1 ovenfor.

Bjørn – forslag

Forslaget om utvidet adgang til å felle bjørn i nødverge når bestandsmålet er nådd ifølge kunngjøring fra Direktoratet for naturforvaltning, kan by på rettslige og bevismessige problemer i praksis – i tillegg til pedagogiske og informasjonsmessige utfordringer, jf. høringsbrevet s. 9. Bestemmelsen kan for eksempel gi jegere foranledning til å tro at det er større forskjell på vilkårene i ny § 11 annet og tredje ledd enn det som er tilfelle rettslig sett. Etter Rt. 2005 s. 631 avsnitt 11 innebærer vilkåret «aktuell og betydelig fare» at det er realistisk at det omgående vil komme et angrep, mens «under direkte angrep» vil si at angrepet er umiddelbart forestående, jf. Rt. 2004 s. 1854 avsnitt 18. Slik sett gjelder det som er sagt ovenfor under punkt 1 kanskje mest signaleffekten av en eventuell lovendring.

Innspillene her har for øvrig gyldighet også for forslaget om nytt femte ledd annet punktum om innstramming for jerv og gaupe hvis bestandssituasjonen forverres.

Økokrim legger til grunn at andre høringsinstanser peker på de biologiske sidene ved å utvide adgangen til felling så snart man er over bestandsmålet.

3. Felling av rovdyr i innhegnet område (høringsbrevet punkt 2.4)

Rovdyrsikre gjerder er nokså nytt, og Økokrim har ikke erfaring med felling av rovdyr innenfor slik innhegning. Forslaget kan innebære en fare for at vilt ledes innenfor gjerdet og så felles der, og for at vilt felles utenfor gjerdet og deretter plasseres innenfor. Det er enkelt å flytte for eksempel en ulv eller gaupe, og ofte ditto vanskelig – og ressurskrevende – å avdekke om den er flyttet.

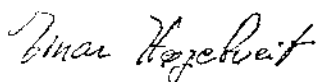
Videre kan det by på pedagogiske – og bevismessige – problemer at det skal gjelde et krav om sannsynlighetsovervekt for angrep også innenfor rovdyrsikkert gjerde, jf. forslaget til ny § 13 a i rovviltforskriften (høringsbrevet s. 12 – 13).

Ut fra det ovennevnte anmoder Økokrim om at eventuell ny bestemmelse om felling av rovdyr i rovdyrsikker innhegning undergis evaluering etter nokså kort virketid. Slik sett er det nok riktig å regulere dette i forskrift.

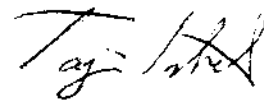
4. Hund (høringsbrevet punkt 2.6)

Ut fra erfaringene i politisaker om felling av særlig ulv, kan Økokrim i det alt vesentlige slutte seg til synspunktene fra Direktoratet for naturforvaltning under dette punktet, særlig det som sies under b) på s. 14 i høringsbrevet.

Vennlig hilsen

Einar Høgetveit
Økokrim-sjef

Tarjei Istad
Politiadvokat

Kopi: Justisdepartementet, Riksadvokaten, Politidirektoratet